

BREXIT

V lednu 2013 slíbil předseda britské vlády David Cameron, že uspořádá referendum o setrvání své země v Evropské unii, pokud jeho Konzervativní strana vyhraje parlamentní volby. Toryové volby vyhráli a zastánci odchodu Velké Británie (VB) z EU dostali jedinečnou šanci. Britské referendum o setrvání v EU v novém Čtrnáctideníku.

REFERENDUM

Dne 23. 6. 2016 se konalo referendum o setrvání Spojeného království v Evropské unii. Volební místnosti byly otevřeny celý den od 7.00 do 22.00. Otázka, která byla položena, zněla jasně: „Má Velká Británie zůstat členem Evropské unie, nebo z Evropské unie vystoupit?“ Britští občané pak odpovídali: „Zůstat členem Evropské unie“ nebo „Vystoupit z Evropské unie“.

Referenda se mohli zúčastnit všichni občané VB, Irsko a země Commonwealthu starší 18 let žijící trvale v zemi. Britové v zahraničí se směli účastnit v případě, že nežijí mimo zemi více než 15 let. Oproti parlamentním volbám hlasovat mohli i občané Commonwealthu žijící na Gibraltaru a členové Sněmovny lordů. Zapojit se nemohli obyvatelé závislých území – ostrovům Jersey, Guernsey a Man.

POZADÍ A HISTORIE

V roce 1975 britští občané rozhodovali o setrvání v Evropském společenství (ES, předchůdce současné EU). Referendum bylo uspořádáno jen dva roky po vstupu do ES poté, co nová vláda vyjednala úpravu podmínek členství. Tehdy se 2/3 Britů vyjádřily pro setrvání.

V únoru 2016 vyjednal David Cameron v Bruselu řadu výjimek ze společných pravidel, které by byly implementovány v případě, že by se Britové rozhodli v Evropské unii setrvat. Nová úprava by se týkala například oblasti migrace, sociální politiky nebo posílení role národních parlamentů.

V roce 1982 si nezávislost na EU odhlasovalo Grónsko, ačkoli to není svrchované teritorium, v kampani byl tento fakt připomínán.

KDO BYL PRO VYSTOUPENÍ A KDO PROTI

Hlavní tváří kampaně za setrvání země v EU byl britský ministerský předseda David Cameron. V konzervativní vládě bylo šestnáct ministrů, kteří podporovali svého premiéra, zatímco devět jich bylo pro vystoupení.

Labouristická strana doporučila svým voličům hlasovat pro setrvání v Unii, stejně tak Liberální demokracie, velšská strana Plaid Cymru a Skotská národní strana.

Nejvýraznějším odpůrcem Evropské unie je pak strana UKIP. Její předseda Nigel Farage získal spojence mezi euroskeptiky Konzervativní strany. Euroskeptické křídlo konzervativců vede vlivný bývalý londýnský starosta Boris Johnson. Pro vystoupení z Evropské unie byla také Demokratická unionistická strana v Severním Irsku.

Zjednodušeně se dá říci, že pro setrvání v EU byly Skotsko a Severní Irsko. Anglie se stavěla proti EU a Wales se jevil poměrně eurooptimisticky.

Většina evropských států VB doporučila setrvat ve společenství. Stejně tak čínský prezident Si Ťin-pching, americký prezident Barack Obama či kandidátka Demokratické strany na prezidenta USA Hillary Clintonová. Naopak kandidát Republikánské strany Donald Trump podporoval vystoupení země z EU.

HLAVNÍ TÉMATA

Mezi hlavní témata volební kampaně patřila migrace. Trvalý pobyt umožňuje residentům pobírat kompenzaci nízké mzdy (*migrant welfare payments*) a příspěvek na dítě (*child benefit*). Tyto dávky podle zastánců vystoupení z EU příliš zatěžují britský rozpočet. Druhý tábor však oponoval tím, že zachování volného pohybu osob bude pravděpodobně nutné i v případě odchodu z EU, dávky by tedy patrně zůstaly migrantům k dispozici i nadále.

Druhým výrazným tématem byly prostředky, které VB odvádí do společného rozpočtu. Zastánci vystoupení voličům slibovali jejich využití pro vnitřní potřeby země, především na NHS (národní zdravotní služba). Tento slib však již v den vyhlášení výsledků označil hlavní proponent kampaně za vystoupení Nigel Farage za „chybu“.

VÝSLEDKY

Dne 24. června 2016 v 8:21 oznámila volební komise na manchesterské radnici oficiální výsledky voleb:

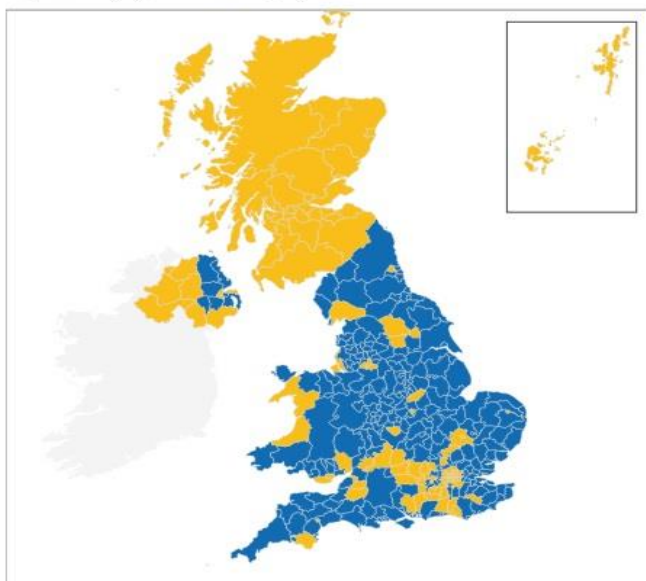
- Pro odchod Spojeného království hlasovalo 51,9 % hlasujících (17 410 742 hlasů).
- Pro setrvání v EU se vyslovilo 48,1 % (16 141 241 hlasů).

Pro setrvání hlasovali především mladí ve věku 18-24 let (75 %), podle odhadů však právě tato skupina měla nejnižší volební účast. Na druhé straně stáli starší 65let, z nichž si přálo setrvat v EU pouze 39 %.

	Opustit EU	Zůstat v EU
Anglie	53,4 %	46,6 %
Skotsko	38 %	62 %
Severní Irsko	44,2 %	55,8 %
Wales	52,5 %	47,5 %

Pro EU hlasovalo Skotsko, Londýn, Gibraltar, Severní Irsko. Naopak překvapivě proti hlasoval Wales, kde se pro vystoupení z EU vyslovilo 52,5 % hlasujících.

Key: Majority leave (blue), Majority remain (yellow), Tie (grey), Undeclared (white)

Zdroj: bbc.com

Celkově přišlo k volbám 72 % občanů. Neplatných hlasů bylo 24 tisíc. V průměru byla největší volební účast v Anglii (73 %) a ve Walesu (72 %), naopak nejméně lidí přišlo v Severním Irsku (63 %).

Nejvyšší počet zastánců setrvání VB v EU byl na Gibraltaru (95,9 %), naopak nejvíce odpůrců bylo v anglickém Bostonu, kde pro odchod z Unie hlasovalo 75,6 % hlasujících.

BEZPROSTŘEDNÍ REAKCE

Dvě hodiny po vyhlášení oficiálních výsledků oznámil premiér David Cameron, že do října 2016 rezignuje na post předsedy vlády. Představitelé

irské republikánské strany Sinn Féin prohlásili, že budou požadovat referendum o sjednocení Severního Irska s Dublinem. Skotská národní strana již čtyři hodiny po uzavření volebních místností, prostřednictvím své předsedkyně Nicole Sturgeonové, ohlásila, že bude vážně uvažovat o novém referendu o skotské nezávislosti.

Předseda nizozemské populistické Strany pro svobodu Geert Wilders oznámil, že bude taktéž požadovat ve své zemi referendum o vystoupení z EU. V podobném duchu se vyjádřila i Marine Le Penová, předsedkyně francouzské nacionalistické strany Národní fronty.¹

Přední představitelé EU se na postupu vůči VB prozatím neshodují. Někteří volají po rychlém odchodu VB a užší integraci, další po uklidnění s tím, že VB (ani EU) nemusí nikam spěchat. Jak bude odchod VB z EU probíhat ve skutečnosti prozatím není jasné.

ČLÁNEK 50

Lisabonská smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství (LS), platná od ledna 2009, umožňuje státům vystoupit z Evropské unie. Článek 50 LS stanovuje, že „členský stát, který se rozhodne vystoupit, oznámí svůj záměr Evropské radě.“ Stát uzavře s EU dohodu o podmínkách vystoupení. Evropská rada rozhoduje o smlouvě kvalifikovanou většinou po souhlasu Evropského parlamentu.

Zakládající smlouvy „přestávají být pro dotyčný stát použitelné dnem vstupu dohody o vystoupení v platnost, nebo, nedojde-li k tomu, dva roky po oznámení...nerozhodne-li Evropská rada jednomyslně po dohodě s dotyčným členským státem o prodloužení lhůty. Důležité je, že vystupující stát se nepodílí na jednáních ani rozhodnutích Evropské rady.

ZDROJE:

- <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/politika/manual-k-brexitu-jak-bude-probihat-britske-referendum-1303408>
- <https://interaktivni.rozhlas.cz/brexit/#polls>
- <http://zahranicni.eurozpravy.cz/eu/159942-rusko-jasamy-muzeme-jen-cekat-politolog-petr-sokol-pro-ez-obrexitu/>
- <http://www.bbc.com/news/uk-politics-36616028>
- http://www.bbc.com/news/politics/eu_referendum/result_s
- http://www.euroskop.cz/gallery/2/738-lisabonska_smlouva.pdf
- <http://www.bbc.com/news/uk-politics-eu-referendum-36027205>

¹ Obě strany se pohybují spíše na okraji voličského zájmu. Národní fronta v posledních volbách obsadila 2 křesla z 577 ve francouzském Národním shromáždění, v Senátu drží 2 z 348 křesel. Nizozemská Strana pro svobodu má v současnosti 12 křesel ve 150členném parlamentu a devět v 75 členném Senátu.

